

עינינו

נברת

הרב שאול אחרק שליט"א
רב ביהמ"ד אחות יוסף, אלעד

תורת אמת היתה בפיהו

ביראה ובחרדה ניגש אני לכתוב מיילי דהספידא על מרן שר התורה
הראשון לציון ונשיא חכמי התורה, הגאון רבי עובדיה יוסף זצללה"ה

איתא בגמרא מגילה (ו' ע"א) ומועד קטן (כ"ה ע"ב) כי נח נפשיה דרבי זירא, פתח עליה
ההוא ספדנא, ארץ שנער הרה וילדה, ארץ צבי גידלה שעשועיה. אוי נא לה אמרה רקת, כי
אבדה כלי חמדתה, ע"כ. ופירש רש"י, גידלה שעשועיה של ארץ שנער.

ויש להתבונן במאמר הזה, מדוע לגבי ארץ שנער מנה הספדן שתי פעולות, הרה וילדה.
ואלו לגבי ארץ צבי, שהיא ארץ ישראל, נקט רק פעולה אחת, גידלה. ולא עוד אלא שאפילו
בפעולה זו ייחס את רבי זירא לארץ שנער, באמרו גידלה שעשועיה של ארץ שנער. ועוד,
מדוע לגבי רקת, שהיא טבריה, לא נקט שום פעולה.

ואשר נראה לומר הוא, כי ההריון עניינו בכח ולא בפועל, והלידה היא הוצאת הדבר
מן הכח אל הפועל. ולפי שארץ שנער יצרה את רבי זירא בכח, דהיינו הרה. ולא עוד אלא
גם הוציאה אותו מן הכח אל הפועל, דהיינו ילדה. לפיכך אף שארץ ישראל גידלה את רבי
זירא, עדיין הוא מיוחס לארץ שנער, לפיכך כינה אותו שעשועיה של ארץ שנער. ולעיר
רקת לא נותר אלא לקונן, אוי נא וכו'.

היוצא לנו מן האמור, שהכל תלוי בשורש ובמקום הגידול הראשון, כי משם מתחיל הכל
ושם נגמר הכל, וכמאמר חז"ל זרוק חוטרא אאורא, אעיקרא קאי (עיין בראשית רבה פרשה
נ"ג אות ט"ו).

לפיכך, כאשר אנו מנסים לתור אחרי כוחו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל, אין לנו אלא
לתור אחרי בסיס השורש אשר ממנו צמח, מהיכן שאב את כוחו, חכמתו, פעלו, מנהיגותו
וכו'. והתשובה היא, תורתנו הקדושה. תורה, אשר כשמה כן היא, מורה לאדם את הדרך
אשר ילך בה וכיצד להתנהג על כל צעד ושעל. אליה פנה רבינו עובדיה בכל אשר עשה,

עינינו

נברת

שקל ומדד בפלס שכלו האם כך היא דרכה של תורה בזה אם לאו. פנה אל יועציו הגדולים, רבותינו הקדושים, תנאים ואמוראים, סבוראים וגאונים, ראשונים ואחרונים, ושאלם האם להימין או להשמאל, הן במילי דשמיא והן במילי דעלמא. וכאשר אלה הם היועצים ומורי הדרך, הרי כבר הובטחנו (משלי ו' כ"ב) בהתהלכך תנחה אותך, בשכבך תשמור עליך, והקיצות היא תשיחך. ונאמר (תהלים א' ב'-ג') כי אם בתורת ה' חפצו ובתורתו יהגה יומם ולילה וגו' וכל אשר יעשה יצליח. ואם התורה היא המקור, אם התורה הרתה וילדה, מכאן ואילך גם אם אחרים גידלו, תמיד הכל יתייחס אל התורה. ועליו נאמר אשרי ילד אשרי שזה גידל. כל רואיו יכירו כי הוא הגבר אשר בירכו ה' יתברך שמו.

בספריו הרבה הרב זצ"ל לדבר בענייני פסיקת ההלכה, וקבע בהם מסמרות נטועים וכללים איתנים. והנה אנו מוצאים אותו חוזר ושונה על האיי כללא דתלמודא (סוף מסכת הוריות) סיני ועוקר הרים, סיני עדיף. כלומר, עלינו להעדיף את הבקי מאשר את המפולפל. והן אמת שהרב זצ"ל זכה ונתקיים בו מזה ומזה אל תנח ידך, והרי הוא גם סיני וגם עוקר הרים, מכל מקום טבעו יצא בעולם בעיקר בבקיאותו המדהימה, המקיפה את כל ספרי הקודש, ארבעה ועשרים ספרי המקרא, משנה ותוספתא, ספרא וספרי, תלמוד בבלי ותלמוד ירושלמי, מדרשים שונים. בלול בכל, צנא מלא ספרי.

יש לדעת מהיכן שאב הרב את כוחו הגדול בבקיאות. והנראה לומר לכשנתבונן מדוע בחרו חז"ל לכנות את הבקי בשם סיני. והנה הפירוש הפשוט ידוע, אך יש לפרש באופן נוסף, בהקדים מה שאמרו חז"ל כי הר סיני זכה שתינתן עליו התורה עקב ענוותנותו (עיי' למשל במדרש במדבר רבה פרשה י"ג אות ג'). נמצא כי מידת הענוה היא גרמא שתשרה התורה על האדם. וכן אמרו חז"ל בגמרא עירובין (נ"ד ע"א) מאי דכתיב וממדבר מתנה (במדבר כ"א י"ח). אם משים אדם עצמו כמדבר זה שהכל דשין בו, תלמודו מתקיים בידו. ובגמרא נדרים (נ"ה ע"א) מאי דכתיב וממדבר מתנה. כיון שעושה אדם את עצמו כמדבר שהוא מופקר לכל, תורה ניתנה לו במתנה. ועל פי זה פירשו בשם הגר"א טעם למה אנו מתפללים ונפשי כעפר לכל תהיה, ורק אחר כך פתח לבי בתורתך.

והנה אם נתבונן במידת הענוה שהיתה בו ברבינו עובדיה, נבין כי היא שעמדה לו להינתן כתור תורה על ראשו. ופוק ותשכח בספריו, שבמקום שאתה מוצא גדולתו בבקיאות מרובה, שם אתה מוצא ענוותנותו, שהרי הוא מביא ראיה, סברא או חידוש, אף מספריהם של חכמי דורינו, אפילו מספרים שחיברו קטנים ממנו בחכמה ובשנים, ואפילו מספרים

עניינו

נברת

שחיברו אברכים צעירים. ולא עוד אלא שלא נמנע מלהביא מחיבוריהם של בעלי פלוגתא שלו בהלכה. קיים בעצמו מאמר דוד המלך ע"ה (תהלים קי"ט צ"ט) מכל מלמדי השכלתי, ולא ראה בהך שום פחיתות כבוד. אדרבה, כך היא דרכה של תורה, להיות שפל רוח בפני כל אדם (עיין אבות פרק ד' משנה י'), לבלתי רום לבבו מאחיו.

אך, עם כל זאת, הרי אנו רואים שלא כך היתה דרכו כאשר ראה צורך לקיים מאמר הכתוב (דברי הימים ב' י"ז ו') ויגבה ליבו בדרכי ה'. וכשם שלא חש לבטל עצמו כנגד קטנים ממנו, כך לא חש שלא לחלוק כבוד לגדולים, במקום שהדבר נצרך לפי התורה. וקיים בכך את ציווי התורה (דברים א' י"ז) לא תגורו מפני איש. לך נא ראה בספריו הרבים, שזו היא דרכו בקודש. וכאשר שקל בדעתו והכריע שכך היא ההלכה, קא פסיק לה בסכינא חריפא דלית בה פגם, ומכל מקום, הביע את דעתו ההלכתית בהדרת כבוד וביראה מרובה ורוב ענוה, ולא לקנטר או להתייהר חס ושלום.

וממנו נלמד וכך נעשה, מחד גיסא, לילך בדרכי הענוה, אשר היא כלי להשראת התורה והקדושה. ומאידך גיסא, לאזור כגבר מתנינו במקום הצורך.

כוחו של רבינו

איתא בגמרא בבא מציעא (פ"ו ע"א) נפל פתקא מרקיעא בפומבדיתא, רבה בר נחמני נתבקש בישיבה של מעלה. נפקו אביי ורבא וכולהו רבנן לאיעסוקי ביה, לא הוו ידעי דוכתיה. אזלו לאגמא חזו ציפורי דמטללי וקיימי, אמרי שמע מינה התם הוא. ספדוהו תלתא יומי ותלתא לילותא. נפל פתקא, כל הפורש יהא בנידוי. ספדוהו שבעה יומי. נפל פתקא, לכו לבתיכם לשלום, ע"כ.

אפשר לבאר את המאמר הזה בדרך רעיונית, והיא מתאימה מאוד לכבוד רבינו זצ"ל. מה שאמרה הגמרא דאביי ורבא לא הוו ידעי דוכתיה, לכאורה קשה מאי נפקא מינה, הלא העיקר הוא שהלכו וספדוהו. אלא הכוונה שאביי ורבא לא ידעו את מקומו ומעמדו של רבה בר נחמני, ולא ידעו כמה כוחו גדול ובמה כוחו גדול כדי להספידו כראוי לו. אבל כיון דחזו ציפורי דמטללי וקיימי, אמרי שמע מינה התם הוא. הציפורים הם כל החכמים וכל עמך בית ישראל שהשתתפו בלוויה, דבר המלמד על עצמתו וכוחו. וכל זה התקיים ברבינו, שכן בלוייתו הגדולה והאדירה, השתתפו כל תלמידי החכמים, הגאונים והדיינים, ראשי הישיבות ורבני הערים, והמוני בית ישראל, מכל החוגים והעדויות, ומכאן למדנו את עצמתו וכוחו של רבינו הגדול. זכותו תגן עלינו תמיד, אמן.

עינינו

בברת

קינה על רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל

ואצייר במילים את אשר בליבי
לחוות במילים את גבוה הקומה
ולערוך הילולים על גדולי גדולים
הן בארץ ובעולם הפיץ אור תורה
לספר שבחו של מאור הדור
ויצא שמו כבקי וגדול בספרי התורה
תורה נביאים כתובים בניגון וטעמים
אשר הם לחכמה כפרפראות
צלל לעמקי מים אדירים
ידע על פְּרָיִם כולם בעל פה
ספרים ידועים וגם נעלמים
והקים שם וזכר לרבותינו הקדמונים
ושולחן ערוך אליו הוא כוסף
רבינו יוסף קארו הוא מרא דארעא
ממנו יתד ופנה לכל הבניינים
קבע ה"בית יוסף" באורו נראה אור
בספרי האחרונים שקד ימים ולילות
ספרדים אשכנזים וגם תימנים
קבל האמת מכל האומרים
בני ישראל בני הנביאים
וגם ספרי קבלה וסודות נעלמים
ואיך יקיימו מצות ה' ברה ויקרה

אערוך מהלל ניבי וארים קולי
האמנם איך יכול קצר דעה
לספר בשבחם של תלמידי חכמים
אך רבינו עובדיה לו נאוה תהילה
אאחוז קסתי לא העת לעצור
בוצין בוצין מקטנותו כבר נודע
ידע על פְּרָיִם כל כ"ד הספרים
בדקדוק אותיות וחשבון גימטריאות
משנה ותלמוד על מְּתָנו חגורים
רי"ף רא"ש והי"ד לרבינו משה
ראשוני ראשוני וספרי הגאונים
למד ושנה הרבה פעמים
טורים ארבעה ובית יוסף
קבע מסמרות כללי הלכה
קיבלו עליהם ספרו עדת הספרדים
ורבינו עובדיה לא נע לאחור
אך אזר כגבר לחפש בנרות
ספרי שו"ת ופסקים של מחברים
תורה היא וללמוד אנו צריכים
ואל תפלג בעדת קדושים
מדרש ואגדה וספרי רמזים
לימד העם מה יעשו כהלכה

עניינו

נברת

אשר ילמדון יראת ה' ואהבתו
צדיק הוא יפרח כתומר
על בן איש חי הרחיב כאולם
ספריו פזורים בכל בתי מדרשות
על דברי אבות עולם הם מחוברים
בדרך קצרה ללא כל ריבוי הדעות
מרומם שמו בכל התבל
על הלכות שבת במשנה ברורה
אשר היא אבן לכל סוג קדושה
מעט ידוע והרוב נעלם
מה למד בימי רביעי בשבוע
בתורת הסוד לא הראה אור
למען נדע ונשכיל בזיויה ויקריה
על אשר קרה על שבר ושוד
על גדול דעה ומופלג בתורה
ומי יגן עלינו ברוב זכותו
לא ימיש מאיתנו שמו וזכרו
אשר הן זכרונות הצדיקים
בלימודם הם לא קרויים מתים
ויחוש ויגאל את שה פזורה
ובתחיית הצדיקים לומדי התורה
בחיוכו הזך ובנשמתו הטהורה

וגם באגדה דרש לצאן מרעיתו
בפלפול וסברא "יביע אומר"
"הליכות עולם" לעם עולם
ב"חזון עובדיה" הלכות פסוקות
ב"ענף עץ אבות" דברים חמודים
"יחווה דעת" שאלות ותשובות
זה האיש "מאור ישראל"
ו"לוית חן" תיקן ועשה
ב"טהרת הבית" הרבה בטהרה
זה האיש אור העולם
בנגלה מפורסם ובנסתר לא ידוע
עם רבינו מרדכי שרעבי והאדמו"ר
צנוע ועניו לא גלייה לדרעיה
אך לנו נותר לבכות ולספוד
לן יאות למבכי ולהזיל דמעה
אשר נחסרה מאתנו כעת קדושתו
ובמלאות ימי אבל בכיתו
ספריו הרבים יקרים מפנינים
ועל ידם הם חיים בשני עולמים
ויהי רצון יבוא משיח צדקנו במהרה
ואז נראה בבניין ציון היקרה
ובינם יאיר אור רבינו עובדיה

אמן כן יהי רצון

קכב